Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΗΘΟΠΟΙΟΥ

Τή Δευτέρα 3 Μάρτη, ἡ Γενική Συνέλευση τοῦ Σωματείου Ἑλλήνων Ἠθοποιῶν θά συζητήσει τό θέμα τῆς «Ἄδειας». Γιά τό θέμα αὐτό ξεσηκώθηκε καί πάλι, τώρα τελευταία, μεγάλος θόρυβος. Αὐτή τή φορά, τήν κατάργηση —τό «σωτήριο» αὐτό μέτρο γιά τό θέατρο (κατά τή γνώμη, κυρίως, ἐκείνων πού εὐθύνονται γιά τό κατάντημα τοῦ θεάτρου μας)— τή μελετάει ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός. Τήν εἶχε, μάλιστα, ἀποφασίσει τίς μέρες πού ἐξάγγειλε τά μέτρα γιά τή Μουσική καί τή Λογοτεχνία.

Ἦταν ἀκριβῶς τίς μέρες πού τά κυβερνητικά δελτία εἰδήσεων κανοναρχοῦσαν μονότονα 3 μοτίβα: 1ο τούς θρήνους τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλισμοῦ γιά τά σχέδια πού τοῦ χάλασε ὁ λαός τοῦ Ἀφγανιστάν μέ τή βοήθεια τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης. Δεύτερο, τήν ὑπονόμευση τῶν ἀπεργιακῶν κινητοποιήσεων πού ξέσπασαν τελευταία σ' ὅλα τά στρώματα τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ ἐνάντια στήν ἀκρίβεια. Καί τρίτο —περίεργη, ἀπό πρώτη ἄποψη, ἀντίστιξη στά παραπάνω— τίς προσωπικές πρωτοβουλίες τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἀπό τή μιά γιά τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες, κι ἀπό τήν ἄλλη γιά τά ζητήματα τῆς τέχνης καί τοῦ πολιτισμοῦ.

Σ' αὐτό τό τρίτο μοτίβο, πού πήγαινε νά ἐμφανίσει τόν ἀρχηγό τῆς Δεξιᾶς σάν εἰρηνοποιό, ἁγνό προστάτη τοῦ ὀλυμπιακοῦ πνεύματος καί φωτισμένο ὑποστηρικτή τῶν Γραμμάτων καί τῶν Τεχνῶν, νά στέκεται τάχα πέρα καί πάνω ἀπό τή σκληρή ταξική πάλη πού καθρεφτιζόταν στά δυό προηγούμενα μοτίβα (κι ὅπου βέβαια ἡ κυβέρνηση τῆς «Ν.Δ.» ἔπαιρνε σαφή, ταξική θέση), ἐδῶ, λοιπόν, ἐπρόκειτο νά ἐνταχτεῖ καί ἡ ἐξαγγελία τῆς ἀπόφασής του νά καταργήσει τήν «Ἄδεια» τοῦ ἠθοποιοῦ. Τόν εἶχαν πείσει οἱ συμβουλάτορές του, ὅτι τό μέτρο αὐτό θά φαινόταν στούς ἐνδιαφερόμενους καί στήν κοινή γνώμη τό ἴδιο «προοδευτικό», τό ἴδιο «ἀνιδιοτελές», ὅπως κι ἡ μόνιμη τέλεση τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων στήν Ἑλλάδα.

Ἀνεξάρτητα ἀπό τό ἄν ὅλα αὐτά τά πυροτεχνήματα μπόρεσαν, τελικά, νά ξεγελάσουν τό λαό καί τούς ἄμεσα ἐνδιαφερόμενους (τόσο τό θέμα τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, ὅσο καί οἱ ἐξαγγελίες γιά τή Μουσική καί τή Λογοτεχνία, τοποθετήθηκαν ἤδη ἀπό τίς στῆλες τοῦ «Ρ» στίς πραγματικές τους διαστάσεις), εἶναι, ὡστόσο, ἀξιοπρόσεκτο τό γεγονός ὅτι ὁ πρωθυπουργός κατάλαβε, σέ μιά μόνο συνάντησή του μέ τούς ἐκπροσώπους τοῦ ΣΕΗ, πώς εἰδικά ἡ κατάργηση τῆς «Ἄδειας» θά μποροῦσε νά προκαλέσει ἀνεπιθύμητες γι' αὐτόν ἀντιδράσεις σ' ἕναν κλάδο μέ μεγάλη ἀγωνιστικότητα καί μέ δημόσια προβολή. Γι' αὐτό, κι ἐνῶ μερικοί «καλά πληροφορημένοι» καλλιτεχνικοί συντάκτες ἔσπευσαν νά δημοσιεύσουν, μέ πηχυαίους τίτλους, ὅτι «καταργήθηκε ἡ ἄδεια», ἡ κυβερνητική ἀνακοίνωση ἄλλαξε τήν τελευταία στιγμή καί μίλησε μόνο γιά «ἀνταλλαγή ἀπόψεων πάνω σέ οἰκονομικά καί διαρθρωτικά προβλήματα τοῦ θεάτρου...», πού ἡ κυβέρνηση «...θά μελετήσει καί θά ἀποφασίσει σχετικά».

«Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΔΕΙΑΣ»

Ἄς δοῦμε, ὅμως, μερικές πλευρές τοῦ ζητήματος τῆς «Ἄδειας» ἀπό πιό κοντά, γιά νά καταλάβουμε ποιά ταξικά συμφέροντα κρύβονται πίσω καί ἀπ' αὐτές τίς σπασμωδικές ἐνέργειες τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ καί τῆς κυβέρνησής του.

Ἐδῶ καί 50 περίπου χρόνια ὑπάρχει ἡ «Ἐπιτροπή Ἀδείας Ἀσκήσεως Ἐπαγγέλματος τοῦ Ἠθοποιοῦ». Εἶναι μιά δημόσια, μιά κρατική ἐπιτροπή, στήν ὁποία συμμετέχουν καί ἐκπρόσωποι τῶν ἐργοδοτῶν καί τῶν ἐργαζομένων στό θέατρο. Δυό εἶναι οἱ κύριες ἁρμοδιότητές της: Ἡ πρώτη, νά δίνει τήν ἄδεια ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος στούς ἀποφοίτους τῶν Δραματικῶν Σχολῶν, ὕστερα ἀπό ἐξετάσεις «ἐνώπιόν της». Ἡ δεύτερη, νά δικάζει διαφορές, πού ἀνακύπτουν ἀνάμεσα σέ θεατρικούς ἐπιχειρηματίες καί ἠθοποιούς κατά τήν ἐργασιακή τους σχέση.

Ἡ «Ἐπιτροπή Ἀδείας» δημιουργήθηκε γιά νά κατοχυρώσει τρία πράγματα: τήν ὑποχρεωτική θεατρική ἐκπαίδευση (ἀφοῦ γιά νά πάρεις ἄδεια, πρέπει ὑποχρεωτικά νά ἔχεις φοιτήσει τρία χρόνια σέ μιά Δραματική Σχολή), τήν ἐπαγγελματική ἰδιότητα (ἀφοῦ δίνει ἄδεια ἐργασίας σέ ὁρισμένους μόνο ἀνθρώπους, ἀποκλείοντας ἔτσι τήν ἄσκηση τοῦ ἐπαγγέλματος ἀπό ὁποιονδήποτε) καί τήν τήρηση τῶν συμφωνημένων δικαιωμάτων καί ὑποχρεώσεων μεταξύ θιασάρχη καί ἠθοποιοῦ, μ' ἄλλα λόγια, τήν ἀποφυγή ὑπερβάσεων, καταχρήσεων καί αὐθαιρεσιῶν κατά τήν ἐργασιακή σχέση, ἀπ' τή μιά ἤ τήν ἄλλη πλευρά.

Ὅπως εὔκολα μπορεῖ κανείς νά καταλάβει καί μόνο ἀπ' αὐτό τόν τριπλό σκοπό, ἡ «Ἄδεια» δημιουργήθηκε κάτω ἀπό συγκεκριμένες ἱστορικές, οἰκονομικές κλπ. συνθῆκες.

ΜΙΣΘΩΤΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ

Ὁ τύπος τοῦ παλιοῦ «θεατρίνου», πού εἶχε κληρονομήσει τήν τέχνη ἀπ' τόν πατέρα του ἤ εἶχε μαθητέψει (σάν τούς καλφάδες τοῦ Μεσαίωνα) δίπλα σ' ἕναν παλιό, ἔμπειρο «μάστορα», ὑποχωροῦσε βαθμιαία μπροστά στή νομοτελειακή ἐμφάνιση τοῦ σύγχρονου μισθωτοῦ ἠθοποιοῦ. Πῶς ἀκριβῶς καί γιατί ἔγινε αὐτή ἡ ἀλλαγή, εἶναι ἕνα ἀρκετά μεγάλο θέμα, πού χρειάζεται ἐμπεριστατωμένη κοινωνιολογική μελέτη καί ἀνάλυση.

Εἶναι, ὅμως, ὁλοφάνερο, ὅτι ὅταν τό θέατρο δέν ἀποτελοῦσε μιά ἰδιαίτερα κερδοφόρα ἐπιχείρηση, ὥστε νά προσελκύσει τά κεφάλαια ἀνθρώπων πού δέν εἶχαν καμιά σχέση μ' αὐτό, ὅταν ὁ «θεατρίνος» ἦταν ἀμφίβολης ἀξιοπρέπειας ἐπαγγελματίας —σύμφωνα μέ τήν ἠθική τῆς ἐποχῆς. Ὅταν —ἐξαιτίας τῶν παραπάνω— ἡ θεατρική δραστηριότητα χωροῦσε στά χέρια μερικῶν μόνο θεατρικῶν οἰκογενειῶν καί τῶν στενῶν φίλων τους, τότε δέν ὑπῆρχε καμιά ἀνάγκη γιά προστασία τοῦ ἐπαγγέλματος ἤ γιά ἐπίλυση ἐργασιακῶν διαφορῶν.

Ὅσο, ὅμως, ἐμφανίζονταν καί στή θεατρική δραστηριότητα οἱ καπιταλιστικές σχέσεις, ὅσο στή θέση τοῦ οἰκογενειάρχη - θιασάρχη παρουσιαζόταν τώρα ὁ κεφαλαιοῦχος, ὁ θεατρικός ἐπιχειρηματίας. Ὅσο ἡ ἀπληστία τοῦ τελευταίου γιά μεγαλύτερο κέρδος τόν ἔκανε νά μηχανεύεται τρόπους γιά νά μειώσει τό κόστος παραγωγῆς —συνήθως σέ βάρος τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἀποτελέσματος. Ὅσο ἀκόμα, τήν ὑποβάθμιση τῆς ποιότητας ἀναλάμβανε νά τήν ἐξουδετερώσει ἡ διαφήμιση.

Κι ὅσο ἡ ἐμφάνιση τοῦ κινηματογράφου καλλιεργοῦσε σ' ἑκατομμύρια Ἑλληνόπουλα (μέ δεδομένη τήν κατάσταση τῆς παιδείας μας) τό μῦθο τῶν «στάρ», μέ τά αὐτόγραφα καί τή μεγάλη ζωή, κάνοντάς τα νά ἀψηφοῦν τίς κοινωνικές προκαταλήψεις καί νά προσφέρουν τήν ἐργασία τους, ὅσο - ὅσο στούς ἐπιχειρηματίες, τόσο πιό ἐπιτακτική ἐμφανιζόταν ἡ ἀνάγκη γιά τούς ἀνθρώπους τοῦ θεάτρου νά προστατευτοῦν. Αὐτή τήν ἀνάγκη ἦρθε νά ἱκανοποιήσει ἡ ἵδρυση, τό 1933, τῆς «Ἐπιτροπῆς Ἀδείας Ἀσκήσεως Ἐπαγγέλματος τοῦ Ἠθοποιοῦ», ὄχι βέβαια χάρη στή μεγαλοψυχία τοῦ ἀστικοῦ κράτους ἀλλά χάρη στούς ἀγῶνες τῶν ἠθοποιῶν, πού λίγα χρόνια πρίν εἶχαν ἱδρύσει τό Σωματεῖο τους. Ἀπό τότε μέχρι σήμερα σημειώθηκαν σημαντικές ἀλλαγές στήν οἰκονομική βάση τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἀλλαγές πού, φυσικά, εἶχαν τό καθρέφτισμά τους στό θέατρο καί στήν τέχνη γενικά, ὅπως σέ κάθε τομέα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἄραγε αὐτές οἱ ἀλλαγές εἶναι τέτιες πού νά ἀναιροῦν τίς αἰτίες πού ἔκαναν κάποτε ἀναγκαία τήν ὕπαρξη τοῦ θεσμοῦ τῆς «Ἄδειας»; Μήπως, δηλαδή, σταμάτησε ἡ ἐμπορευματοποίηση τῆς Τέχνης; Μήπως ὁ ἠθοποιός ἔπαψε νά ὑποβαθμίζεται ὁλοένα, κι ἀπό καλλιτέχνης - δημιουργός νά γίνεται ἕνας μισθωτός; Μήπως ἄλλαξε προσανατολισμό ἡ παιδεία στή χώρα μας κι ἄρχισε νά μορφώνει ὁλόπλευρα τά Ἑλληνόπουλα; Ἀνέβηκε συνολικά τό πολιτιστικό ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ, ὥστε νά μή ξεγελιέται τό κοινό ἀπό τούς διαφημιστικούς μηχανισμούς καί νά μπορεῖ ἐλεύθερα νά ἐπιλέγει τό ἀληθινό ἀπό τό ψεύτικο, νά προτιμάει τήν Τέχνη ἀπό τό «κοῦφο» καί τόν ἠθοποιό ἀπό τόν «στάρ»;

Δυστυχῶς, δέν εἶναι ἔτσι τά πράγματα. Ἀλλαγές ἔγιναν, ἀλλά πρός τήν ἀντίθετη κατεύθυνση.

«ΑΕΤΟΝΥΧΗΔΕΣ» ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Οἱ πρῶτοι, οἱ «πρωτάρηδες» θεατρικοί ἐπιχειρηματίες τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰώνα ἔδωσαν τή θέση τους στούς σημερινούς «ἀετονύχηδες». Μέ δυό καί τρία θέατρα ὁ καθένας. Μέ πεῖρα στήν καταστρατήγηση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἠθοποιοῦ. Μέ συλλογικό ὄργανο — τήν ΠΕΕΘ. Μέ ἰσχυρούς δεσμούς μέ τήν κυβέρνηση, πού πρόθυμα τούς παρέχει ὑποστήριξη ἀπέναντι στίς διεκδικήσεις τῶν ἐργαζομένων (βλέπε ἄρνηση Λάσκαρη νά ὑπογράψει τή Συλλογική Σύμβαση ΣΕΗ — ΠΕΕΘ).

Παράλληλα, ἡ ἐμφάνιση τῆς τηλεόρασης προκάλεσε διαφοροποιήσεις στό χῶρο τοῦ θεάματος - ἀκροάματος. Μερικές ἀπ' αὐτές: Ἡ μεγάλη, τόν πρῶτο καιρό, κρίση στά ζωντανά θεάματα, πού ἡ τηλεόραση τά ἀνταγωνίστηκε σκληρά. Ἡ εὐκολία μαζικῆς κατασκευῆς νέων εἰδώλων, πού γιά τό θέατρο σήμαινε κάμποσους καινούργιους θιασάρχες, στή θέση πολλῶν κινηματογραφικῶν ἀστεριῶν, πού εἶχαν δύσει μαζί μέ τή μεγάλη ὀθόνη. Ἡ ἀνάγκη τῆς θεατρικῆς ἐπιχείρησης νά βρεῖ τρόπους ν' ἀνταγωνιστεῖ τήν τηλεόραση. Αὐτό τό τελευταῖο στοιχεῖο θά μποροῦσε νά ὁδηγήσει σέ μιά στροφή πρός τό καλό θέατρο. Ἀλλά κι ἐδῶ οἱ νόμοι τῆς ἀγορᾶς —μέ δεδομένο τό κοινωνικό σύστημα— ὑπόδειξαν τόν «εὔκολο δρόμο». Ἀντί ν' ἀγωνιστοῦν οἱ θεατρικοί ἐπιχειρηματίες νά ξανακερδίσουν τό κοινό τοῦ θεάτρου προσφέροντάς του τήν καλλιτεχνική ποιότητα πού λείπει ἀπ' τήν τηλεόραση, προτίμησαν νά τό προσελκύσουν, ἀνεβάζοντας ἔργα βασισμένα σέ σήριαλ, μέ ἀφίσες ὅπου στή θέση τοῦ ὀνόματος τοῦ ἠθοποιοῦ ἔβαζαν τό ὄνομα τοῦ ἥρωα πού ὑποδύεται στήν τηλεόραση. Καί φυσικά μέ λίγο σέξ καί λίγα αἰσχρόλογα παραπάνω ἀπ' αὐτά πού ἐπιτρέπει ὄχι ἡ σοβαρότητα, ἀλλά ἡ «οἰκογενειακή σεμνοτυφία» τῆς τηλεόρασης.

Ἀποτέλεσμα, ἀκόμα μεγαλύτερη ἐξαθλίωση τοῦ θεάτρου, ὑποβαθμισμός τῆς τέχνης τοῦ ἠθοποιοῦ καί διαστρέβλωση τοῦ λαϊκοῦ γούστου.

ΟΡΓΑΝΟ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ

Στό μεταξύ, ἡ «Ἄδεια», ἀπ' τήν ἐπομένη τῆς δημιουργίας της, ἄρχισε, μέ εὐθύνη τῶν διαφόρων κυβερνήσεων καί τῆς ἐργοδοσίας, νά μετατρέπεται ἀπό ὄργανο προστασίας τῶν ἐργαζομένων, σέ ὄργανο ἐξυπηρέτησης τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Ὄχι μόνο μέ τό δικαστικό της σκέλος, πού πραγματικά δικάζει καί δικάζει μόνο τούς ἠθοποιούς καί ποτέ τούς θιασάρχες, ἀλλά καί μέ τήν ἀμφισβήτηση τῆς ἱκανότητάς της νά ἐλέγχει τήν εἴσοδο στό ἐπάγγελμα. Αὐτό ἔγινε καθώς ἄρχισαν νά ξεφυτρώνουν, μέ τήν ἀνοχή τῆς ἐξουσίας καί τίς εὐλογίες τῶν θιασαρχῶν, ἡ μιά μετά τήν ἄλλη, οἱ ἀνεκδιήγητες Δραματικές Σχολές. Πού κερδοσκοποῦν, παράγοντας κάθε χρόνο πάνω ἀπό 100 ἠθοποιούς, χωρίς νά τούς δίνουν τά ἐφόδια πού χρειάζεται τό ἐπάγγελμα. Παίρνοντάς τους, ὡστόσο, ὑψηλά δίδακτρα ἐπί τρία χρόνια.

Σ' αὐτή τήν ἀνικανότητα τῆς «Ἄδειας» νά προστατεύσει ἀποτελεσματικά τό ἐπάγγελμα ἐπικεντρώνουν ὁρισμένοι ἄνθρωποι τοῦ θεάτρου τήν προσοχή τους. Καί —παραβλέποντας ὅλες τίς ἄλλες πλευρές τοῦ προβλήματος— λένε: «Ἀφοῦ δέν μᾶς κατοχυρώνει πιά, νά τήν καταργήσουμε».

Ἀλλά αὐτό θυμίζει, στ' ἀλήθεια, τόν Καραγκιόζη, πού ἐπειδή εἶναι τρύπια ἡ στέγη του, ὅταν βρέχει... βγαίνει ἔξω!

Ναί. Ἡ «Ἄδεια» εἶναι ἀναχρονιστικός θεσμός. Ὄχι, ὅμως, ἐπειδή οἱ συνθῆκες πού τή δημιούργησαν ἔλειψαν —ὁπότε θά ἔπρεπε νά λείψει κι αὐτός. Ἀλλά, ἀντίθετα, ἐπειδή αὐτές οἱ συνθῆκες ἐξελίχτηκαν ἔτσι, πού ἡ «Ἄδεια» δέν βρίσκεται πιά σέ ἀντιστοιχία μαζί τους. Χρειάζεται, λοιπόν, νά βροῦμε καλύτερους τρόπους γιά νά κατοχυρώσουμε αὐτά πού ἡ «Ἄδεια» δέν μπορεῖ πιά νά κατοχυρώσει.

Τί ὑποτίθεται πώς κατοχυρώνει σήμερα ἡ «Ἄδεια»; Εἴπαμε: πρῶτα - πρῶτα τήν ὑποχρεωτική θεατρική παιδεία. Ἔτσι ὅπως εἶναι σήμερα αὐτή ἡ παιδεία, δέν μπορεῖ οὔτε ν' ἀνταποκριθεῖ στίς πραγματικές ἀνάγκες τοῦ λαοῦ γιά σωστό θέατρο, οὔτε νά βάλει φραγμό στόν ἐξευτελισμό τοῦ ἠθοποιοῦ, πού πηγάζει ἀπό τίς καπιταλιστικές σχέσεις στό ἐπάγγελμα. Μόνο μιά ἀνώτερη, πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου, ὑποχρεωτική ἐκπαίδευση μπορεῖ νά ὁπλίσει τό σύγχρονο ἠθοποιό μέ τίς ἀπαραίτητες γνώσεις καί ἱκανότητες, πού χρειάζεται ἀκόμα καί τό μεγαλύτερο «ταλέντο» γιά νά ἐκδηλωθεῖ σ' ὅλη του τή λάμψη. Μιά τέτια μόρφωση θά τόν ὁπλίσει ἀκόμα καί μ' ἐκεῖνο τό ἠθικό σθένος, μέ τήν ἐπαγγελματική ἀξιοπρέπεια πού ἔχει ἀνάγκη, γιά νά ἀντισταθεῖ στήν πίεση τοῦ ἀκόρταγου ἐπιχειρηματία. Αὐτό εἶναι τό κύριο πρόβλημα: Κατάργηση τῆς «Ἄδειας» λέει ἡ κυβέρνηση καί οἱ περί αὐτήν. Στήν πραγματικότητα, ὅμως, ἐννοοῦν κατάργηση τῆς παιδείας. Ἄν μέ τήν κατάργηση τῆς «Ἄδειας» δέν θιγόταν τό καθεστώς τῆς ὑποχρεωτικῆς παιδείας, καθόλου δέν θά τούς πείραζε ἡ «Ἄδεια».

Κι ἐμεῖς λέμε: Ἄς κατοχυρωθεῖ μέ νόμο ἡ ὑποχρεωτική καί θεατρική ἐκπαίδευση. Ἄς τοποθετηθεῖ στήν ἀνώτερη, ἔστω, σέ πρώτη φάση, βαθμίδα κι ἄς καταργηθεῖ ἡ «Ἄδεια».

Ἐμεῖς θέλουμε μορφωμένους ἠθοποιούς στή σκηνή. Ἄς βγεῖ ὁ κ. πρωθυπουργός νά δηλώσει δημόσια ὅτι τούς θέλει ἀγράμματους γιά νά... ἐξυγιάνει τό θέατρο! Ἀπόψεις τοῦ τύπου «ἡ μόρφωση καταστρέφει τό ταλέντο» ἤ «ὁ ἠθοποιός φτιάχνεται πάνω στό σανίδι» ἔχουν ἀπό χρόνια καταδικαστεῖ ἀπό τήν ἐπιστήμη τῆς Αἰσθητικῆς. Κι ἔχουν πιά τοποθετηθεῖ στό «Ἀρχεῖο Ἀρχαίων Προκαταλήψεων», στό ἴδιο ράφι μέ τό «Πίστευε καί μή ἐρεύνα» καί τό «Χτύπα ξύλο».

ΙΣΧΥΡΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

Τί ἄλλο εἴδαμε πώς θέλει νά προστατέψει ἡ «Ἄδεια»; Τήν ἐπαγγελματική ἰδιότητα. Ἔ, αὐτό πιά εἶναι καιρός νά τό προστατέψουμε μόνοι μας, μέσα ἀπό ἕνα ἰσχυρό ΣΕΗ, πού θά φτιάξουμε ἐμεῖς, μόνοι μας, χωρίς καμιά κρατική παρέμβαση. Τό τονίζουμε αὐτό, γιατί αὐτή ἡ παρέμβαση καραδοκεῖ πίσω ἀπό τό σύνθημα: «Νά καταργηθεῖ ἡ «Ἄδεια» καί νά γίνει τό ΣΕΗ... συνδικάτο». Τί θά πεῖ «συνδικάτο»;

Ἄν μ' αὐτή τή λέξη ἐννοοῦν Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου ἤ Ἐπιμελητήριο, θά πρέπει νά προσέξουμε πολύ. Σ' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τά ὄργανα ὁ κίνδυνος τῆς κρατικῆς παρέμβασης εἶναι μεγάλος. Πρίν ἕνα χρόνο περίπου κυκλοφόρησε ἕνα σχέδιο νόμου πού ἑτοίμαζε τό ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ γιά τήν ἵδρυση ἑνός «Κινηματογραφικοῦ Ἐπιμελητηρίου».

Ὕστερα ἀπό τίς ἔντονες ἀντιδράσεις τῆς ΠΟΘΑ, τοῦ ΣΕΗ, τῆς Ἑταιρίας Σκηνοθετῶν καί τῶν ἄλλων ἐνδιαφερομένων, τό σχέδιο αὐτό ἀποσύρθηκε. Προλάβαμε, ὅμως, καί εἴδαμε πώς θάθελε ἡ κυβέρνηση τῆς «Ν.Δ.» ἕνα «συνδικάτο» στό χῶρο τό δικό μας: μέ τήν πλειοψηφία στή διοίκησή του ἀπό ὑπαλλήλους τῶν ὑπουργείων, ἀκαδημαϊκούς καί ἐκπροσώπους τῆς ἐργοδοσίας! Ἡ ἰσχυροποίηση τοῦ ΣΕΗ δέν εἶναι δυνατό νά ἀναμένεται ἀπό τό κράτος τῶν μονοπωλίων. Ἀπό μιά κυβέρνηση πού χτυπάει τίς διεκδικήσεις τῶν ἐργαζομένων γιά νά βοηθάει τούς ἐργοδότες νά θησαυρίζουν. Ἡ ἰσχυροποίηση τοῦ ΣΕΗ θά γίνει μόνο μέ τήν πάλη τῶν ἠθοποιῶν. Μέ τή λύση τῶν προβλημάτων τους. Μέ τήν καλύτερη ὀργανωτική διάρθρωση τοῦ συνδικαλιστικοῦ τους φορέα (αὐτό τό τελευταῖο περιλαβαίνει θέματα λειτουργίας, ἐπιτροπῶν, καταστατικοῦ κλπ., πού ἀφοροῦν μόνο τό Σῶμα τῶν ἠθοποιῶν κι ὄχι, βέβαια, τήν κυβέρνηση).

Ἔτσι μονάχα μπορεῖ τό ΣΕΗ νά γίνει στήν πράξη ἕνα γερό Συνδικάτο, πού θά πεῖ: ἀποτελεσματικό ὄργανο πάλης στά χέρια τῶν ἐργαζομένων. Ὄργανο ἐλέγχου τοῦ ἐπαγγέλματος καί τῆς ἰδιότητας τοῦ ἠθοποιοῦ.

Συνοψίζοντας, πιστεύουμε ὅτι ἔγινε φανερό ἀπό τά παραπάνω, πώς γιά τούς ἠθοποιούς δέν ὑπάρχει πραγματικά τό πρόβλημα τῆς «Ἄδειας». Ὑπάρχει πρόβλημα καλύτερης κατοχύρωσης τῆς καλλιτεχνικῆς καί ἐπαγγελματικῆς τους ὑπόστασης. Πρίν ἀπό μισό αἰώνα αὐτά τά κατοχύρωνε ἡ «Ἄδεια». Σήμερα δέν ἐπαρκεῖ πιά, γι' αὐτό καί ὁ κλάδος ἀγωνίζεται μέσα ἀπό τό ΣΕΗ, νά δημιουργήσει ἐκεῖνες τίς προϋποθέσεις πού θά τόν κατοχυρώνουν καλύτερα. Αὐτές εἶναι: Πρῶτα - πρῶτα, ἀναβάθμιση τῆς θεατρικῆς παιδείας καί συγκεκριμένα, ὑποχρεωτική ἐκπαίδευση σέ σχολές Ἀνώτερες, σέ πρώτη φάση (ψήφιση τοῦ νόμου γιά τίς Σχολές), σέ μιά πορεία πρός τήν Ἀνώτατη, πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου, θεατρική ἐκπαίδευση. Κι ἀκόμα, ἰσχυροποίηση τοῦ ΣΕΗ μέσα ἀπό τή λύση προβλημάτων (ἀνεργία, ἀσφαλιστικό, Συλλογικές Συμβάσεις κλπ.) καί ὀργανωτική βελτίωση.

ΑΡΝΗΤΙΚΗ Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΤΑΚΤΙΚΗ

Ἡ κυβέρνηση, τήν ἴδια στιγμή πού ὑποκριτικά ἐπιδιώκει τό... καλό τοῦ θεάτρου μέ τήν κατάργηση τῆς «Ἄδειας», τήν ἴδια στιγμή ἀκριβῶς δέν κάνει τίποτα γιά τά πραγματικά προβλήματα τοῦ θεάτρου. Περικόπτει τά κονδύλια γιά τό θέατρο. Δέν ἐνισχύει τούς θιάσους πού προσφέρουν ἀληθινή τέχνη (ἰδιωτικούς καί ἑταιρικούς), ἀλλά τούς «ἡμέτερους». Δέν φτιάχνει δημοτικά, ἀλλά «δημαρχιακά» θέατρα, γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν «ἡμετέρων». Ὁ κ. Νιάνιας δέν φέρνει στή Βουλή τά νομοσχέδια γιά τίς Δραματικές Σχολές καί τά Συγγενικά Δικαιώματα. Ὁ κ. Ἀποστολάτος κωλυσιεργεῖ τή λύση τοῦ ἀσφαλιστικοῦ προβλήματος, ἀρνούμενος τά κεκτημένα δικαιώματα τῶν ἐργαζομένων. Ὁ κ. Λάσκαρης δέν ὑπογράφει τή ΣΣΕ, πού, μέ ἀγώνα τοῦ ΣΕΗ, δέχτηκε, τελικά, ἡ ἐργοδοσία.

Μπροστά σ' αὐτή τήν τακτική οἱ ἠθοποιοί θά πρέπει νά ἐντείνουν τήν ἐπαγρύπνησή τους. Νά δυναμώσουν τήν ἑνότητα καί τήν πάλη τους. Ἀλλά καί οἱ εὐσυνείδητοι ἠθοποιοί - θιασάρχες, αὐτοί πού πονᾶνε πραγματικά γιά τήν κρίση τῆς Τέχνης τους (κι ὄχι μόνο τοῦ ταμείου τους), αὐτοί πού δέν ξέχασαν μέ τί ὄνειρο ξεκίνησαν κάποτε, θά πρέπει νά σταθμίσουν τίς εὐθύνες τους.

Ζητοῦν ἀπό τήν πολιτεία ἐνίσχυση καί ἡ πολιτεία τούς λέει:

— Δέν σᾶς δίνω, ἀλλά καταργῶ τήν «Ἄδεια». Ἔτσι, δέν θά εἶναι ἀνάγκη νά χρησιμοποιεῖτε ἠθοποιούς καί νά τούς πληρώνετε ὅσο λέει ἡ Συλλογική Σύμβαση.

— Μά χωρίς ἠθοποιούς, τί ἔργα θά παίζουμε;

— Ξέρετε ἐσεῖς! Ἔργα πού δέν χρειάζονται ἠθοποιούς. Ἔργα πού δέν χρειάζονται σκέψη. Ἔργα πού διαιωνίζουν τήν ἐξουσία μου...

Εἶναι πολύ κρίσιμη ἡ ὥρα γιά τούς εὐσυνείδητους ἠθοποιούς - θιασάρχες. Οἱ μισθωτοί συνάδελφοί τους ἀγωνίζονται καί γιά τή δική τους ἀξιοπρέπεια. Τί θά κάνουν;

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ
Ὀργανωτικοῦ Γραμματέα τοῦ ΣΕΗ

Σχέδιο τοῦ Πάνου Σαραφιανοῦ

Ἀναδρομική γιά ἕνα δάσκαλο τῆς ζωγραφικῆς

10 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Π. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΥ

ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΗ ἔκθεση στή μνήμη τοῦ ἐκλεκτοῦ ζωγράφου Πάνου Σαραφιανοῦ, μέ τήν εὐκαιρία τῶν 10 χρόνων ἀπ' τό θάνατό του, παρουσιάζει τό Γαλλικό Ἰνστιτοῦτο (Σίνα 29) ἀπό τίς 19 Φλεβάρη μέχρι 16 Μάρτη.

Στά πλαίσια αὐτά ὀργανώθηκε καί ἐκδήλωση στή μνήμη του μέ ὁμιλίες τῶν Ντ. Ρογκάν, Ζ. Ἀλαφούζου, Ν. Ἀντωνακάτου, Γ. Βακιρτζῆ, Χ. Δαραδήμου, Β. Κανιάρη, Α. Μιτεχαριάν καί Φ. Σαρρῆ.

Ὁ Πάνος Σαραφιανός ὑπῆρξε ὁ δάσκαλος πού προετοίμασε στό φροντιστήριό του πολλές δεκάδες ὑποψηφίων σπουδαστῶν τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν. Οἱ μαθητές του, ὥριμοι σήμερα καλλιτέχνες, θυμοῦνται καί ἐκτιμοῦν τή συμβολή του στήν ἀνάπτυξη τῆς προοδευτικῆς εἰκαστικῆς τέχνης. Ἕνας ἀπ' αὐτούς τούς μαθητές, ὁ Φώτης Σαρρῆς, στήν ὁμιλία του —στό Ἰνστιτοῦτο— εἶπε τά παρακάτω, γιά τόν Π. Σαραφιανό:

«Πολλά γράφονται καί λέγονται γιά τή σύγχρονη ἑλληνική ζωγραφική, ὑπεύθυνα ἤ ἀνεύθυνα, ἀπόπειρες ἱστορίας ἤ προτάσεις γιά τήν Ἱστορία τῆς... Ἀποτέλεσμα: συσχετίσεις ἤ συστηματικές προβολές, ὕποπτες ὑπογραμμίσεις καί ἀποσιωπήσεις. Μόνο ἄνιδεοι τῶν ἑλληνικῶν εἰκαστικῶν πραγμάτων ἤ ἔντεχνοι διαστρεβλωτές τους, εἶναι δυνατόν νά ἀγνοοῦν τόν καλλιτέχνη, μά πιό πολύ τόν προικισμένο δάσκαλο ἑκατοντάδων μαθητῶν. Γιατί ὁ Π. Σαραφιανός δέν χρησιμοποίησε τό λειτούργημά του γιά νά διαιωνίσει τό καλλιτεχνικό του ἔργο μέσα τῶν «μαθητῶν» του καί νά ἐξασφαλίσει τήν ὑστεροφημία μέ μιμητές. Πίστευε καί δίδασκε, ὅτι τό ἀληθινό ἔργο τέχνης μόνο μέσα ἀπ' τή ζωή βγαίνει καί ἡ ζωή τό δικαιώνει πραγματικά».

Καί συνεχίζει:

«Ὁ Σαραφιανός διέκρινε μέσα στήν πρωτόλεια δουλειά τῶν μαθητῶν του, τόν κόσμο τους, τίς τάσεις τους, τήν πνευματικότητά τους. Στεκόταν μέ σεβασμό σ' αὐτή τήν ἀδιαμόρφωτη πραγματικότητα. Ἡ παρέμβασή του ἦταν διακριτική, προσεκτική, γιατί ὁ μοναδικός αὐτός δάσκαλος - ἄνθρωπος εἶχε στάση ζωῆς του τόν σεβασμό τῆς προσωπικότητας. Ποτέ δέν ἔδωσε ἕτοιμες λύσεις καί ρετσέτες. Ὁδηγοῦσε τούς μαθητές του στήν προσωπική ἔρευνα, στήν ἀναζήτηση, στή σκληρή, ἐπίμονη δουλειά. Ὁ Σαραφιανός δέ διαμόρφωσε μαστόρους, ἀλλά καλλιτέχνες, ἀνθρώπους. Αὐτό ἄς μή φανεῖ σάν ὑπερπλασία τοῦ ψυχισμοῦ. Γιός ζωγράφου, ἀπ' τά γενοφάσκια του μέσα στή ζωγραφική, ἤξερε τήν ἀλληλουχία καί ἀλληλοεξάρτηση τῶν πλαστικῶν στοιχείων.

«Ὁ Σαραφιανός ὑπῆρξε ὁ ἀντίπους στήν ἀλλοτριωτική καί ἰσοπεδωτική πραγματικότητα τῆς Α.Σ.Κ.Τ. Δέν ἔγινε καθηγητής παρ' ὅλο πού τό δικαιοῦνταν. Πῆρε ὅμως μέ τό σπαθί του τόν ἐπίζηλο τίτλο: «δάσκαλος». Τό ἐργαστήριό του ἦταν ἕνα καλλιτεχνικό κοινόβιο καί εἶναι ζήτημα ἄν τοῦ ἐξασφάλιζε τόν πορισμό τῆς οἰκογένειας καί τοῦ συνεργάτη του Βρασίδα Βλαχόπουλου, ἀφοῦ τά πιό πολλά παιδιά δέν πλήρωναν. Τό ταπεινό ἐργαστήριό του ὑπῆρξε ἡ μόνη ζωντανή σχολή σύγχρονης τέχνης στήν Ἑλλάδα...».

* * * * * * * * * * * * * * *

Ἀκατάγραφοι οἱ βυζαντινοί θησαυροί, παραδέχεται ὁ κ. Νιάνιας

«Οἱ βυζαντινοί ἀρχαιολογικοί θησαυροί εἶναι ἀκατάγραπτοι». Τή δήλωση αὐτή ἔκανε χτές στή Βουλή ὁ ὑπουργός Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν κ. Δ. Νιάνιας, ἀπαντώντας σ' ἐρώτηση πού ἀναφερόταν στά μέτρα πού πρέπει νά παρθοῦν γιά τήν περιστολή καί τήν ἐξάλειψη τῆς ἀρχαιοκαπηλίας.

Ἡ ἐρώτηση ἀναπτύχθηκε ἀπ' τούς βουλευτές τοῦ ΠΑΣΟΚ Κοπτικό, Κατσιμπάρδη, Κουτσογέρα καί Κατριβάνο, οἱ ὁποῖοι ἐπισήμαναν τά μεγάλα κενά πού παρουσιάζονται στόν τομέα τῆς προστασίας τῶν ἀρχαιοτήτων.

* * * * * * * * * * * * * * *

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Ο 16ος ΤΟΜΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ

Στίς ἀρχές Μάρτη θά κυκλοφορήσει ὁ 16ος τόμος τῆς Μεγάλης Σοβιετικῆς Ἐγκυκλοπαίδειας. Μέ τόν τόμο αὐτό καί τόν 31ο πού περιλαμβάνει τό λῆμμα Σοβιετική Ἕνωση (πού ἡ κυκλοφορία του προηγήθηκε) καλύπτεται τό μισό ἔργο τῆς ἔκδοσης.

Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἔρχεται στήν Ἑλλάδα (στίς ἀρχές Μάρτη) ἐπίσημη σοβιετική ἀντιπροσωπεία μέ ἐπικεφαλής τόν ὑπουργό - πρόεδρο τοῦ ΒΑΑΠ σ. Μπόρις Πάνκιν.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΗΝ «ΙΡΙΔΑ»

Σήμερα στίς 7 μ.μ. στόν κινηματογράφο «Ἴριδα» (Ἀκαδημίας) θά δοθεῖ συναυλία τοῦ Γιάννη Μαρκόπουλου. Τήν ἐκδήλωση ὀργανώνει τό Κ. Σ. τῆς ΕΦΕΕ σέ συνεργασία μέ τό θεατρικό τμῆμα τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθήνας.

Ο ΕΛΛΗΝΟ-ΚΟΥΒΑΝΙΚΟΣ Σύνδεσμος θά γιορτάσει αὔριο Κυριακή (2 Μάρτη) στήν «Ἀλκυονίδα» (Ἰουλιανοῦ) στίς 10 π.μ. τήν 21η Ἐπέτειο τῆς Κουβανικῆς Ἐπανάστασης. Στήν ἐκδήλωση θά παραστεῖ τό Διπλωματικό Σῶμα τῆς Πρεσβείας τῆς Κούβας, προσωπικότητες τῆς πολιτικῆς καί κοινωνικῆς ζωῆς καί ἐκπρόσωποι ὀργανώσεων.

* *

ΤΡΙΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕ Η ΕΕΛ

Η ΕΤΑΙΡΙΑ Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν προκήρυξε τά παρακάτω βραβεῖα γιά βιβλία πού ἐκδόθηκαν τό 1979 καί πού θά πρέπει νά ὑποβληθοῦν μέχρι τό τέλος Ἰούλη:

— Βραβεῖο Πεζογραφίας «Μ. Λουντέμη». Τήν Ἐπιτροπή κρίσης ἀποτελοῦν οἱ: Γ. Μαγκλῆς, Ν. Κωνσταντινέα, Δ. Γιάκος, Γ. Κώτσιρας, Γ. Μπενέκος (ὑπεύθυνος ἀπό τό ΔΣ).

— Βραβεῖο Παιδικοῦ Βιβλίου «Μ. Ἀβέρωφ». Ἐπιτροπή κρίσης: Μ. Ρούσσου, Π. Κριναῖος, Α. Πλακωτάρη, Π. Ξῦνος, Φ. Ζαμπαθᾶ - Παγουλάτου (ΔΣ).

— Βραβεῖο ταξιδιωτικῶν ἐντυπώσεων «Κ. Ζαμπαθᾶ» (Ἀθλοθέτις ἡ Φ. Ζαμπαθᾶ - Παγουλάτου). Ἐπιτροπή κρίσης: Μ. Γιαλουράκης, Κ. Σιμόπουλος, Δ. Σταμέλος, Π. Κυριοζῆς, Λ. Χατζοπούλου - Καραβία (ΔΣ).

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι πρέπει νά ὑποβάλουν τό βιβλίο τους σέ 6 ἀντίτυπα, στά γραφεῖα τῆς ΕΕΛ (Μητροπόλεως 38) ἀπό 9.30 π.μ. - 1 μ.μ. ἐκτός Σαββάτου.

* * * * * * * * * * * * * * *

ΓΡΑΜΜΑΤΑ·ΤΕΧΝΕΣ·ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

για το λαο·για την προοδο·για ενα φωτεινο μελλον

Στούς Σρέτερ, Πήρς Φερέρι καί Σάμπο τά βραβεῖα τοῦ Φεστιβάλ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΣΤΗ ΡΕΝΑΤΕ ΚΡΕΣΝΕΡ ΓΙΑ ΤΗ «ΣΟΛΟ ΣΑΝΥ»

ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟ, 29.— Τό πρῶτο καί μεγαλύτερο βραβεῖο τῆς Χρυσῆς Ἄρκτου τοῦ 30οῦ Διεθνοῦς Κινηματογραφικοῦ Φεστιβάλ Δυτ. Βερολίνου, τό μοιράστηκαν οἱ ταινίες «Γῆ τῆς καρδιᾶς», τοῦ Ρίτσαρντ Πήρς (ΗΠΑ) καί ἡ τελευταία ταινία τοῦ Βέρνερ Σρέτερ «Παλέρμο ἤ Βόλφσμπουργκ» (Ο.Δ. Γερμανίας).

ΑΚΟΜΑ βραβεύτηκαν:

Η ΤΑΙΝΙΑ τοῦ Μάρκο Φερέρι «Τό δικό μου ἄσυλο» (Ἀσημένια Ἄρκτος).

Ο ΟΥΓΓΡΟΣ σκηνοθέτης Ἴστβαν Σάμπο τιμήθηκε μέ τό βραβεῖο τῆς σκηνοθεσίας γιά τήν ταινία του «Ἐμπιστοσύνη».

Η ΠΕΡΙΦΗΜΗ ἠθοποιός τῆς Γερμανικῆς Λ.Δ. Ρενάτε Κρέσνερ μέ τό βραβεῖο τῆς γυναικείας ἑρμηνείας γιά τήν ταινία τοῦ Κόνραντ Βόλφ «Σόλο Σάνυ».

Ο ΠΟΛΩΝΟΣ ἠθοποιός Ἀντρέι Σέβερυν μέ τό βραβεῖο ἀνδρικῆς ἑρμηνείας γιά τό φίλμ τοῦ Ἀντρζέι Βάιντα «Ἀρχιμουσικός».

ΤΟ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΚΟ φίλμ τοῦ Πέτρ Σίς «Κεφάλια» μέ τήν Χρυσή Ἄρκτο ταινίας μικροῦ μήκους καί τό φίλμ τῆς Ο.Δ. Γερμανίας «Ρίντ Κρόφτ» τοῦ Γιόσγκ Μέτους μέ τήν Ἀσημένια Ἄρκτο.

ΤΕΛΟΣ, εἰδική διάκριση ἀπονεμήθηκε στόν σκηνοθέτη τῆς ταινίας «Λουλούδια στόν Αὔγουστο» Ἀβόλ Φούγκοσι.

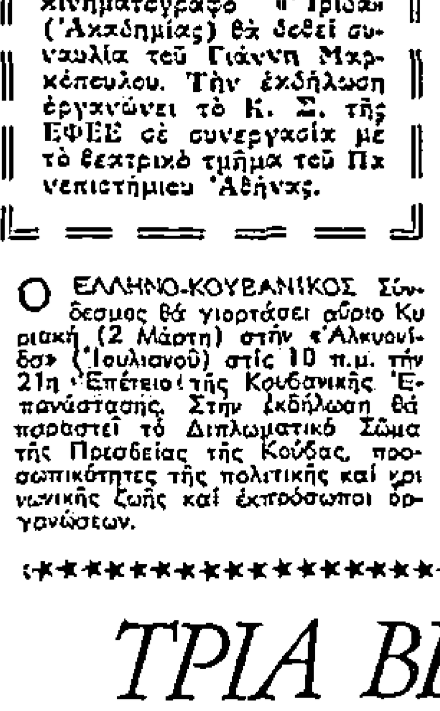

Ὁ Οὖγγρος Ἴσβαν Σάμπο (ἀριστερά), πού τιμήθηκε μέ τό βραβεῖο σκηνοθεσίας γιά τήν «Ἐμπιστοσύνη», μέ τόν πρωταγωνιστή του κατά τό γύρισμα

ζωή και πάλη

Διαστημικό πῦρ...

Ἀπό τήν εὐαίσθητη, φιλάνθρωπη καί πολύ θρησκευόμενη ἀμερικάνικη μητρόπολη τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ πολίτου, ἡ παρακάτω ἀποκλειστική μακάβρια εἴδηση στήν ἐφημερίδα μας...

«ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ 27. (Τοῦ ἀνταποκριτῆ μας Χρ. Νικολόπουλου). — Τό ἀμερικάνικο Πεντάγωνο μελετάει σχέδιο στρατιωτικοποίησης τοῦ διαστήματος μέ τήν ἐκτόξευση πυρηνικῶν πυραύλων στό διάστημα καί τή διατήρησή τους σέ τροχιά ὡς τό τέλος μιᾶς "ἔκτακτης κατάστασης", γράφει τό περιοδικό "Ἀβιαίσιον Γουήκ ἔντ Σπαίης Τεκνολότζυ"...».

Φωτιά, λοιπόν καί στούς οὐρανούς! Τί διαφορά ἀπό τά πρῶτα εἰδυλλιακά χρόνια τοῦ διαστήματος, ὅταν Σοβιετικοί καί Ἀμερικανοί κοσμοναῦτες σφίγγαν τά χέρια στά διαστημόπλοιά τους καί εἴχαμε τή χαρά νά πιστεύουμε πώς ὁ ἄνθρωπος κυριαρχεῖ στή φύση μέ ὅλη τήν ἀγαθότητα τῆς καρδιᾶς του. Τώρα εἶναι ἡ ἐποχή τῶν ἀμερικάνικων πυραύλων στό διάστημα. Τά πράγματα κατά τήν εἴδηση εἶναι πολύ ἁπλά. Οἱ διηπειρωτικοί βαλλιστικοί πύραυλοι «Μινιούτμαν» θά εἶναι, λέει, «παρκαρισμένοι» ἤ σέ τροχιά στό διάστημα καί θά μποροῦν νά ἔρχονται στή γῆ ὅταν λήξει ὁ συναγερμός. Ὡραῖο πράγμα! Καί ὁ κύριος Πρόεδρος Τζίμυ Κάρτερ σ' ὅλο αὐτό τό διάστημα πού θά ἀνεβοκατεβαίνουν οἱ πυρηνικοί πύραυλοι θά προσεύχεται. Πῆγαν, λοιπόν, ἔντρομοι οἱ δημοσιογράφοι καί ρωτᾶνε τόν ἐκπρόσωπο τοῦ Πενταγώνου.

— Ἀληθεύει, στρατηγέ, αὐτή ἡ ξαφνική ἔφοδος τῶν πυρηνικῶν πυραύλων μας πρός τούς οὐρανούς;

— Ὀκέϋ! Διά νά ἐνισχύσουμε τήν πυρηνική δύναμη τῶν ΗΠΑ σέ περίπτωση «αἰφνιδιαστικῆς ἐπιθέσεως».

— Καί πῶς θά λειτουργεῖ αὐτό τό σύστημα τῆς πυρηνικῆς συντέλειας ἀπό τή γῆ πρός τούς οὐρανούς;

Μά εἶναι ἁπλό, κύριοι, ἀπάντησε τό Πεντάγωνο μέ χαμόγελο. Αὐτοί οἱ οὐράνιοι πύραυλοι μας θά χρησιμοποιοῦνται σέ συνδυασμό μέ τόν διηπειρωτικό μας πύραυλο κινητῆς βάσεως «Μ.Χ.». Καταλάβατε.

— Καταλάβαμε. Δηλαδή, ἕνα χουνί καί χαῖρε ζωή! Καί κατόπιν δόξα στήν Ἀμερική, τή χώρα τῆς ἐλευθερίας!

Καί μόνο νά φανταστεῖς αὐτή τή σκοτεινή εἰκόνα πού ρίχνει στή βαθύ κατακνιά τόν πλανήτη μας, μπορεῖ νά σοῦ πνίξει τήν καρδιά καί νά σφίγγεις στήν ἀγκαλιά τό μωρό σου, γιατί ὅπως τό πάει ὁ ἀφηνιασμένος ἰμπεριαλισμός...

Τό θάνατό μας καρτερεῖ
ἡ ἄστρη γύρω φύση

ὅπως τήν κατάντησαν τά παρανοϊκά μεγαθήρια τῆς πολεμικῆς ὑστερίας. Ποτέ ἡ γῆ μας δέν ἀγκομάχησε τόσο, φορτωμένη ἀπό τόσο συμπυκνωμένο θάνατο στά σπλάχνα της. Μέ τόσες ἀμερικάνικες πυρηνικές βάσεις ὀλέθρου. Μέ τέτια φαρμακερή μύχα νιτρογλυκερίνης. Διαβάζεις αὐτή τήν εἴδηση καί νοιώθεις τά ρίγη τῆς γῆς καί τό πάγωμα τοῦ διαστήματος. Καί ὅλα αὐτά χωρίς περίσκεψη, χωρίς ντροπή, χωρίς ἴχνος εὐαισθησίας γιά τό ἀνθρώπινο γένος. Θά πλημμυρίσει, λοιπόν, ἡ Εὐρώπη ἀπ' τούς 600 πυραύλους «Κρούζ» καί «Πέρσινγκ - 2». Θά πολιορκοῦν τόν Περσικό Κόλπο τά ἀμερικάνικα ἀεροπλανοφόρα. Θά πέφτουν σάν ὄρνια οἱ 110.000 ἐκπαιδευμένοι πεζοναῦτες δολοφόνοι τοῦ Πενταγώνου πάνω στούς λαούς σ' ὁποιοδήποτε σημεῖο τῆς γῆς. Θά χτυποῦν τό ἡρωικό Ἀφγανιστάν ἡ ΣΙΑ, τά μισθοφόρα ἀμερικάνικα - κινέζικα καί φεουδαρχικά καθάρματα ἀπό τά ἔμπεδα τοῦ Ζία Οὖλ Χάκ. Καί τέλος, τρέμετε γῆς καί οὐρανέ τό διαστημικό πῦρ! Καί σ' ὅλο αὐτό τό διάστημα ὁ εὐσεβής Πρόεδρος Κάρτερ θά προσεύχεται... Καί μαζί του οἱ «ἄρχοντες τῶν Πατριαρχείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως» καί δίπλα τους ὁ ἀρχιεπίσκοπος πάσης Ἀμερικῆς Ἰάκωβος μέ τήν κατανυκτική προσευχή του...

Σῶσον Κύριε τό λαό σου
καί εὐλόγησον τούς πυραύλους μας. Ἀλληλούια!

. . . .

Ἐ! μπροστά σέ μιά τέτια πυρηνική εὐσέβεια τῶν ἰμπεριαλιστῶν δέν ὑπάρχει ἄλλη ἐλπίδα ἀπ' τό συναγερμό τῆς εἰρήνης. Δέν ὑπάρχει ἄλλη σωτηρία ἀπ' τήν παγκόσμια σταυροφορία γιά τήν ὁμαλή ζωή μέ ὁδηγητή σ' αὐτή τή μάχη τήν κραταιά Σοβιετική Ἕνωση, τή σοσιαλιστική κοινότητα, μέ τά ἑκατομμύρια οἰκοδόμους τῆς εἰρήνης σέ πυκνή συσπείρωση καί συμπαράταξη.

Γιά τόν Ἄνθρωπο! Γιά τό ὕπατο ἀγαθό, τή ΖΩΗ!

ΝΙΚΟΣ ΦΙΛΙΟΣ

Τελευταῖες παραστάσεις τῶν «Ἐχθρῶν»

Γιά τέσσερις τελευταῖες βδομάδες θά παίζονται οἱ «Ἐχθροί» τοῦ Γκόρκυ ἀπό τό θίασο Κ. Βασιλάκου — Θ. Μελωνῆ. Μετά τήν Ἀθήνα ὁ 20μελής θίασος (στή φωτογραφία) θά δώσει 15 παραστάσεις στό λεκανοπέδιο τῆς Ἀττικῆς προσκαλεσμένος ἀπό Δήμους καί Κοινότητες.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

«ΤΑΞΙΔΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ»

Τοῦ Ἀλέξη Σεβαστάκη στό Θέατρο Τέχνης

ΜΑΡΤΥΡΑΣ κι ἐκφραστής μιᾶς γενιᾶς πού ἔφαγε «τίς ὡς τό κόκκαλο τσεκουριές τοῦ ἐμφυλίου» ὁ Ἀλέξης Σεβαστάκης, ἐπανεμφανίζεται γιά δεύτερη φορά ἀπό τό Θέατρο Τέχνης, μέ τό «Ταξίδι Ἐργασίας». Ἡ παρουσία του στήν ἑλληνική δραματουργία μέ τά μονόπρακτα τῆς «Πολιορκίας» εἰσήγαγε μιά πρωτόφαντη, τολμηρή πολιτική θεματολογία. Ἀκολούθησε τό ἔργο του ἡ «Δίκη μας Μάνα» ἀπό τό «Περιφερειακό Θέατρο»: Μιά σπονδυλωτή, δραματική ἱστοριογραφία τῆς πολιτικῆς περιόδου 1935 — 1950 περίπου.

Τό «Ταξίδι Ἐργασίας» μοιάζει ἡ συνέχεια τῆς «Δίκης μας Μάνας». Ἐντοπίζει πάλι μέσα ἀπό γεγονότα μιᾶς τυπικῆς ἐπαρχιακῆς οἰκογένειας ἕνα νέο ἐθνικό πρόβλημα - παράγωγο τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων μετά τόν ἐμφύλιο. Τό πρόβλημα «τοῦ αὐτοπροσδιορισμοῦ καί τῆς αὐτονομίας μας, οἰκονομικῆς, πολιτιστικῆς, ἠθικῆς», ὅπως γράφει ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας.

Τό ἔργο δέν εἶναι οἰκογενειακό, ψυχολογικό δράμα. Δέν ἀποσκοπεῖ στήν ἀποκάλυψη χαρακτήρων. Τά ἠθογραφικά του στοιχεῖα, δέν συνιστοῦν ἠθογραφία. Προσδιορίζουν ὡστόσο μιά ταυτότητα ἠθῶν καί θεσμῶν πού τείνουν νά ἀλλοιωθοῦν, νά ἀλλοτριωθοῦν, ἀκόμα καί νά ἐξαφανιστοῦν ἀκούσια ἤ ἑκούσια κάτω ἀπό ἐθνογενεῖς ἤ ἀλλογενεῖς πιέσεις. Τά μέλη τῆς οἰκογένειας εἶναι ἡ μικρογραφία τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας καί τό «οἰκογενειακό τους δράμα» κάθε ἄλλο παρά οἰκογενειακό εἶναι. Πρόκειται ὁλοφάνερα γιά μιά δραματική ἀλληγορία πάνω στήν ἐθνική μας ὑπόσταση, στήν ἐθνική μας ἀκεραιότητα. Στήν ἀνεξαρτησία μας, μέ μιά λέξη.

Μοχλός τοῦ συμβολικοῦ - ἀλληγορικοῦ μύθου, εἶναι ἡ ἐπιστροφή τοῦ μεγάλου γιοῦ τῆς οἰκογένειας ἀπό τήν Ἀμερική. Ἡ οἰκογένεια πού ρημάχτηκε ἀπό τόν ἐμφύλιο, ἀλλά μέ μόχθο καί αἷμα, κατάφερε νά ὀρθοποδήσει καί νά γίνει αὐτάρκης μέ τό κτῆμα της, περιμένει νά ξανακλύσει στούς κόλπους της τό κύτταρό της καί νά πάρει δύναμη ἀπ' αὐτό. Ὁ Τζίμης ἐπιστρέφει μέ δυό Ἀμερικανούς φίλους του. Σάν δικαιοῦχος εἰσβολέας, μέ ἄλλο ἦθος, μέ ἄλλη ταυτότητα, θέλει τό κτῆμα γιά νά κάνει ἐπιχειρήσεις μέ τούς φίλους του. Ὁ καθένας ἀπό τήν οἰκογένεια (κοινωνία) ἔχει τά δικά του πάθη κι ὄνειρα κι ἀνάλογα μ' αὐτά κρίνει τά σχέδια τοῦ ξένου πιά «ἀδελφοῦ». Ὁ δευτερότοκος γιός καί ἡ μεγάλη ἀδερφή συνειδητοποιοῦν τόν ὄλεθρο. Ἡ ἄρνησή τους φέρνει τή σύγκρουση. Οἱ «δυσγάλακτοι» φίλοι τοῦ Τζίμυ, ἀναλαμβάνουν τήν ἔκβασή της. Ματαιώνουν ὕπουλα τό δεύτερο γιό. Οἱ εἰσβολεῖς θά ἐπιβάλουν τά σχέδιά τους στήν οἰκογένεια ἤ θά τή βροῦν ἀφυπνισμένη πιά καί ἀντιμέτωπη;

Σ' αὐτό τό κρυφό ἐρώτημα, ὁ συγγραφέας ἀπαντᾶ μέ ἕνα σιωπηλό, κινητικό ἐπίλογο, πού θέτει τήν οἰκογένεια συσπειρωμένη ἀντιμέτωπη πρός τούς ξένους. Τά φινάλε τῶν δύο πράξεων μέ τή βουβή, συμβολική τραγικότητά τους συνοψίζουν τή δραματουργική δομή καί τό μήνυμα τοῦ ἔργου.

Ἀσφαλῶς τό χτίσιμο τῶν σκηνῶν παρουσιάζει ἀδυναμίες, πού ἀφοροῦν κάποιες ξεχωριστές σημασίες ἀσάφειες γύρω ἀπό τά πρόσωπα, κάποιο πλάτυσμα μέ ἐπαναλαμβανόμενες ἀνασοφές - χρόνος, πού θά μποροῦσε νά ἀξιοποιηθεῖ, γιά τήν ὁλοκληρωμένη ἀνάπτυξη κάποιων ἄλλων σκηνῶν. Ὡστόσο, τό «Ταξίδι Ἐργασίας» διαθέτει δραματικό μέγεθος καί βάθος, χαρακτῆρες - σύμβολα, θεατρικό λόγο, ὀργανική προβολή τῆς οὐσίας μέσα ἀπό τό δραματικό στοιχεῖο. Τό ταλέντο τοῦ Α. Σεβαστάκη ἔχει τή δύναμη νά ἀνιχνεύσει καί νά κατανοήσει τά πιό δύσβατα μονοπάτια τῆς δραματικῆς τέχνης.

Ἡ παράσταση τοῦ Μίμη Κουγιουμτζῆ δέν ἀξιοποίησε τόν συμβολικό ρεαλισμό πού ὑποκρύπτει τό ἔργο. Ὁ σκηνοθέτης εὐαισθητοποιήθηκε μέ τά ἔκδηλα χαρακτηριστικά καί συναισθήματα τῶν προσώπων, τά ἀνέπτυξε μέ θεατρική αἴσθηση, ὑπογραμμίζοντας περισσότερο τήν ἠθογραφική καί ψυχολογική τους φύση, παρά τή συμβολική τους διάσταση καί θέση. Μέσα ἀπ' αὐτή τήν ὀπτική οἱ ρόλοι ἑρμηνεύτηκαν μέ πλεονάζοντα γραφικά στοιχεῖα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ὁ Στ. Παχῆς καί ὁ Κ. Τσαπῖκος στό πρῶτο μέρος τοῦ ρόλου του, γιατί στό δεύτερο ἀπέφυγε τίς ἀνώφελες ἐξωτερικές κι ἔντονες ὑπογραμμίσεις.

Ὁ Β. Κυριαζῆς μέ λιτότητα, ἐσωτερικότητα καί ἐλεγχόμενη ἔνταση ἦταν στό σωστότερο δρόμο. Ἡ Α. Σαντοριναίου, ἔξοχη στή βουβή της ἔκφραση στό χορό, εἶχε στιγμές πού γλιστροῦσε ἀπό τήν ἐσωτερικότητα στή γραφικότητα. Ἄμεσοι κι ἀληθινοί ὁ Β. Βασιλάκης καί Ρ. Βασιλακοπούλου. Τά σκηνικά τοῦ Α. Εὐδαίμονα τυπικά ἐπαρχιακά, ἀπέφυγε ὁποιαδήποτε γραφικότητα.

ΘΥΜΕΛΗ